

KESKKONNAAMET

Malle Oras
Riigimetsa Majandamise Keskus
malle.oras@rmk.ee

Teie 15.10.2024 nr 12-1/2024/6276

Meie 11.11.2024 nr 7-9/24/21266-2

Emajõe õpperaja rekonstrueerimisest

Austatud Malle Oras

Taotlete Keskkonnaametilt projekteerimistingimusi Peipsiveere looduskaitsealal asuva RMK Emajõe õpperaja rekonstrueerimiseks. Selgitate, et õpperaja laudteede seisukord on tulenevalt looduslikest oludest (suur niiskus) arvatust kiiremini halvenenud, mistõttu oleks vajalik kaasaegseid nõudeid, materjale ja ehitusvõimalusi järgides raja lahendus uuesti projekteerida. Raja uuendamine toimuks olemasolevaga samas mahus. 15. oktoobril 2024 tutvusid raja olukorraga looduses Keskkonnaameti looduskaitse planeerimise osakonna spetsialist Kaisa Triin Tomak ja looduskasutuse osakonna spetsialist Maris Liiv. Kohapeal tuvastati, et õpperaja seisund on kohati halb ja külastajale ohtlik. Eeldatavasti veeliikluse intensiivistumise tulemusel on toimunud Emajõe kallaste uhtumine ja veepiir on kohati liikunud õpperaja lähedale. Kohapeal selgitasite, et soov on selle aasta sees projekteerida õpperajale uus kate ja liigutada matkarada Emajõe kaldast ligikaudu 5 m võrra jõest eemale. Laudtee asemel olete kaalunud osaliselt kruusakatte kasutamist ja raja laiendamist 1,5 meetrini, et loodusvaht saaks vajadusel sõita rajal ka ATV-ga, nt lume lükkamiseks.

Emajõe õpperada asub Peipsiveere looduskaitseala (KLO1000624) Kantsi piiranguvööndis ja Koosa sihtkaitsevööndis. Kantsi piiranguvööndi kaitse-eesmärk on¹ elustiku mitmekesisuse ja ajalooliselt väljakujunenud maastikuilme säilitamine. Koosa sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on² vähe- kuni kesktoiteliste kalgiveeliste järvede, siirde- ja õõtsiksoode, liigirikaste madalsoode, soostuvate ja soo-lehtmetsade, siirdesoo- ja rabametsade, sealhulgas Varnja soo ja Koosa järve ning nendega seotud koosluste ja elustiku kaitse. Peipsiveere looduskaitseala kuulub Peipsiveere linnualana (keskkonnaregistri kood RAH0000690) ja Peipsiveere loodusala (RAH0000692) Natura 2000 alade võrgustikku. Peipsiveere loodus-kaitseala kaitse-eeskirja (Vabariigi Valitsuse 20.12.2013 määrus nr 184) kohaselt on siht-kaitsevööndis lubatud olemasolevate ehitiste hooldustööd (§ 10 lg 1 p 1) ning kaitseala valitseja nõusolekul tootmisotstarbeta ehitiste püstitamine kaitseala tarbeks (§ 10 lg 2 p 1) ning Kantsi piiranguvööndis kaitseala valitseja nõusolekul lubatud tootmisotstarbeta ehitise püstitamine (§ 15 lg 2 punkt 3).

Õpperada kulgeb 470 m ulatuses Kantsi piiranguvööndis ja 2,5 km ulatuses Koosa sihtkaitsevööndis. Sihtkaitsevööndis läbib õpperada ka kahte Natura elupaigatüüpi – siirde- ja õõtsiksoo (7140) ja soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080) – mis on mõlemad nii looduskaitseala ja loodusala kaitse eesmärgiks. LKS § 69 lg 3 kohaselt on Natura võrgustikku kuuluvate alade

¹ Peipsiveere looduskaitseala kaitse-eeskiri § 14 lg 4

² Peipsiveere looduskaitseala kaitse-eeskiri § 9 lg 3

eesmärk loodusdirektiivi I lisas nimetatud looduslike või poollooduslike elupaigatüüpide või II lisas nimetatud liikide soodsa seisundi säilitamine või taastamine.

Elupaigatüübi **9080** kaitse eesmärk looduslal ja riiklikul kaitselal on 3393 ha esinduslikkusega B. Elupaigatüüpi on looduslal inventeeritud 3566,76 ha keskmise esinduslikkusega A. Seega on kaitse eesmärgid täidetud 105% ulatuses ja matkaraja asukoha vähene muutmine kaitse-eesmärki ei ohusta.

Elupaigatüübi **7140** kaitse eesmärgiks on 6452 ha esinduslikkusega A. Kaitsekorralduskava kaitse-eesmärgiks on 2019 ha esinduslikkusega B. Looduslal on elupaigatüüpi 7140 inventeeritud 11 843,99 ha, aga vaid 1001 ha on esinduslikkusega A. Seega elupaigatüübi 7140 kaitse eesmärk ei ole täidetud.

Lisaks veel Emajõe õpperaja seisukohalt on oluliseks kaitse-eesmärgiks ka nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ V lisas nimetatud liigi kopra (*Castor fiber*) kaitse. Kobras on Euroopa liidu loodusdirektiivi V lisas ja Eesti punase nimestiku kategoorias „Soodsas seisundis“. Eesti koprapopulatsiooni käekäiku mõjutavad peamiselt elupaikade hävimisega ja häirimisega seotud inim- ja looduslikud ohutegurid. Peipsiveere looduskaitseala kaitsekorralduskavaga on kopra kaitse-eesmärgiks seatud 30-40 koprapesakonda (kokku 120-160 isendit) kaitselal. Kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamise tabelis on kopra tulemus kaitseperioodi jooksul 10-15 pesakonda s.t. 40-50 isendit. Emajõe õpperaja kanaliäärsel osa alt (laudtee alt) jooksevad läbi koprakäigud. Kuna kopra seisund on viimase tulemuslikkuse hindamise järgi halb, siis tuleks kopra käigud ja muud leitavad pesapaigad säilitada.

Rada asub suures osas ka Emajõe kalda ehituskeeluvööndis³, kus on keelatud uute ehitiste ehitamine. Ehitise ümberehitamine on lubatud lähtudes ehitusseadustiku §-s 4 sätestatud, kus m.h on sätestatud, et: *Kui lammutamise eesmärk on ehitada lammutatud ehitise asukohale sellega olemuslikult sarnane ehitis, võib seda käsitleda ehitise ümberehitamisena ehk taastamisena. Kui lammutamise eesmärk on ehitada lammutatud ehitise asukohale olemuslikult uus ehitis, on tegemist ühe ehitise lammutamise ja teise ehitise ehitamisega, see tähendab püstitamise või rajamisega. Ehitis on olemuslikult sarnane, kui selle kasutusotstarve, arhitektuuriline lahendus ja maht ei muutu.*

Eelnevast lähtuvalt, kuna õpperada asub suures osas kaitseala kaitse eesmärgiks olevates elupaikades ja kalda ehituskeeluvööndis, on võimalik rada rekonstrueerida olemuslikult sarnasena ehitusseadustiku mõistes, s.t laudteena, mida on lubatud nihutada ohutuse tagamiseks vajalikul määral jõe veepiirist eemale. Lammutatava laudtee jäätmed tuleb loodusest eemaldada, et kaitseala kaitse eesmärgiks olevates elupaikades saaksid taastuda looduslikud protsessid ja jätkuda koosluste looduslik areng.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Märt Holtsmann

juhtivspetsialist

looduskasutuse osakond

Kaisa Triin Tomak (looduskaitse planeerimise osakond)

kaisa.tomak@keskkonnaamet.ee ; 5901 5907

Maris Liiv 5694 9226

maris.liiv@keskkonnaamet.ee

³ ulatus nähtav [Maa-ameti kitsenduste kaardirakenduses](#)